

REGISSEUR LIESBETH COLTOF OVER
DE KLASSIEKER VAN BERTOLT BRECHT

MOEDERLIEFDE IN OORLOGSTIJD

INTERVIEW: YVON VAN APELDOORN | FOTO: GERARD TOONEN

Oorlog is van alle tijden. Net als moeders die hun kinderen willen beschermen. Met de muzikale productie *Moeder Courage* brengt Het Nationale Theater de toneelklassieker van Bertolt Brecht naar de eenentwintigste eeuw.

SPOT sprak met regisseur Liesbeth Coltof, bekend om haar indringende en geëngageerde voorstellingen over grote maatschappelijke thema's. ►

► **Een beetje een open deur misschien, maar waarom wilde je deze voorstelling maken?**

“Er komen op dit moment zoveel oorlogen onze huiskamers binnen via de media. Maar het zijn vaak vooral de grote verhalen: bombardementen, onderhandelingen, staakt-het-vurens, statistieken, cijfers. Zelden gaat het over de mensen die daar leven en lijden onder de terreur en het geweld. Dit stuk gaat over een moeder die haar drie volwassen kinderen – twee zoons en een dochter – door de oorlog probeert te loodsen. Terwijl ze er alles aan doet om haar jongens uit het leger te houden, drijft ze allerlei handeltjes om samen te kunnen overleven. Dat gegeven raakt me enorm, omdat er zoveel vrouwen in oorlogsgebieden zijn die hun kinderen proberen veilig te houden in een onveilige wereld.”

Het originele stuk van Brecht speelt zich af tijdens de Dertigjarige Oorlog, in de zeventiende eeuw. Hebben jullie veel moeten aanpassen om het naar deze tijd te halen?

“Nee, dat mag niet bij Brecht. We hebben alleen wat kleine dingen geschrapt. Maar de tekst en de hele thematiek zijn eigenlijk ongelofelijk actueel – ook wat betreft onze neiging om te oordelen. Er is vaak gezegd dat Moeder Courage een oorlogsprofiteur is, dat het onethisch is wat ze doet, omdat ze geld verdient aan het leger. Met die opvatting ben ik het altijd al radicaal oneens geweest, dus ik ben blij dat ik dat nu kan laten zien. Ik vind dat namelijk zo’n blik van buiten! Als je kinderen honger hebben, doe je als moeder alles om ze te eten te geven. Als ze in gevaar zijn, doe je alles om ze te beschermen. Ook dingen die in vredetijd misschien geen schoonheidsprijs verdienen. Moeder Courage is geen lieve en aardige vrouw, maar dat kan ook helemaal niet in haar situatie. Lief en aardig zijn is een privilege van mensen die in vrede leven.”

repetitiefoto

Jij hebt de afgelopen twintig jaar veel in Gaza gewerkt; je kent veel mensen die nu in die verschrikkelijke oorlog zitten.

“Ja, ik ben al heel lang als regisseur en docent betrokken bij Theatre Day Producties in Gaza. Ik kan er momenteel uiteraard niet naartoe, Gaza bestaat ook nauwelijks meer, het is echt afschuwelijk. Maar ik heb intussen natuurlijk wel contact met de mensen daar. In de aanloop naar deze voorstelling hebben we een podcast gemaakt, met Amal, een goede vriendin van mij. Ze is theatermaker in Gaza en kan heel goed verwoorden hoe het daar nu is en wat kunst betekent in deze tijd. Maar ook hoe het is om een moeder te zijn onder deze omstandigheden. Als mens wil je altijd het gevoel hebben dat je een bepaalde mate van controle hebt over je leven, dat je geen speelbal bent. Maar in de extreme situatie van een oorlog wordt die controle steeds uit je handen geslagen. Je denkt: hier ben ik veilig. Oh nee, toch niet. Je denkt: dit kan ik doen. Oh nee, nu mag dat ineens niet meer. Het is een constant verlies van regie over je eigen bestaan. Ik denk heel vaak aan de moeders in oorlogsgebieden: hoe houd je dit vol? Hoe doe je dit? Als je al vier keer van een nieuwe plek bent verjaagd? Moeder Courage probeert steeds iets van die controle, van die zelfstandigheid terug te pakken. En telkens wordt het haar weer ontnomen. Je ziet haar voortdurende gevecht om het hoofd boven water te houden.”

Het klinkt als een behoorlijk zware voorstelling.

“Ja, er gebeuren verschrikkelijke dingen, maar er is ook ruimte voor humor en lichtheid. Dat is in het echte leven net zo; ook tijdens een oorlog zijn er af en toe momenten van ontspanning en kan er worden gelachen. Mensen blijven gewoon mensen, met alle menselijke emoties, ook tijdens een oorlog. Brecht heeft dat heel mooi gedaan, vind ik: hij wisselt heel schrijnende en verdrietige scènes af met scènes met veel humor. Zodat je als toeschouwer af en toe even lucht krijgt. En net als je denkt dat je even kunt ademen, gebeurt er weer iets naars. Precies zoals het in oorlogsgebied ook is.”

De rol van Moeder Courage wordt gespeeld door Tamar van den Dop. Hoe is het om met haar te werken?

“Dat is heel fijn, Tamar speelt de rol echt prachtig. Moeder Courage is een heel complex karakter, zoals ieder mens, met veel lagen en tegenstrijdigheden. Tamar kan dat heel goed neerzetten. Het is voor haar ook een geweldige rol om te spelen. Er zijn niet zo heel veel grote rollen voor oudere actrices; Moeder Courage staat bij veel actrices hoog op de lijst. Maar het is ook een hele kluit; ze is vrijwel continu op het toneel.”

repetitiefoto

Dans heeft een belangrijk aandeel in de voorstelling. Wat is de functie daarvan?

“In het stuk komen een heleboel soldaten voor. En dan is de vraag: wat doe je met die soldaten? Een van de allerergste dingen van oorlogen vind ik dat ze worden uitgevochten door jonge mensen. Al die mooie jonge lichamen, van 18-, 19-, 20-jarigen, die geofferd worden in die oorlogen... ik vind dat zo’n verschrikkelijke misdaad! En als ze al niet sneuvelen, dan zijn ze de rest van hun leven volkomen getraumatiseerd door wat ze gezien hebben of hebben moeten doen. Dat gevoel probeer ik te verbeelden door middel van dans. Ik werk met een choreograaf, Ruben Chi, en twee professionele dansers. Maar ook het ensemble danst. Er zit een aantal waanzinnig mooie choreografieën in de voorstelling. Er is bijvoorbeeld een solo begeleid door alleen slagwerk – die is zó intens en prachtig! De muziek wordt live gemaakt door Spill Gold, bestaande uit Rosa Ronsdorf en Nina de Jong. Nina is slagwerker, Rosa werkt met elektronica, speelt synthesizer en zingt. Er wordt sowieso veel gezongen in de voorstelling; we hebben een fantastische cast van acteurs, waaronder ook een aantal geweldige zangers, zoals Naomi van der Linden, Jonathan Brito en Stefan Rokebrand.”

Hoe gaat het publiek de zaal verlaten, hoop je?

“Ik hoop dat het publiek zich na afloop nog bewust is van wat er op dit moment gaande is in de wereld. Dat ze beseffen dat er talloze mensen zijn – mensen zoals jij en ik – die leven in verschrikkelijke, onmenselijke omstandigheden. En dat ze zich afvragen wat ze zelf zouden kunnen doen, door misschien wat geld over te maken, of hun stem te verheffen, of af en toe de deur open te zetten voor iemand die alles heeft moeten achterlaten. We leven hier in een relatief veilige omgeving, waardoor oorlog voor veel mensen iets abstracts is. Maar dat is natuurlijk heel kortzichtig. Daarom ben ik heel dankbaar dat ik deze voorstelling mag maken in deze tijd.” ✖

HET NATIONALE THEATER MOEDER COURAGE

**DINSDAG 3 EN WOENSDAG 4 JUNI, 20.15 UUR
SPOT/STADSSCHOUWBURG**

INLEIDING OM 19.15 UUR